

se v nebezpečí stihání a odsouzení nejenom pro § 11 zák. o tisku, nýbrž i v nebezpečí ďaleko tísňivejšieho stihání a odsouzení podľa tiskovej novely, jak vyliĉeno.

Kdyby se pŕipustila exkulpace zodpovedného redaktora již na základě faktického výkonu jeho funkce jiným redaktorem, byla by dveře dokořán otvŕeny obcházení zákona a stala by se také nepotřebnou řada ustanovení zákona o tisku rázu pořádkového. Nahoře vyznaĉená úprava nejen odpovídá intenci zákona o tuhé zodpovednosti odpovedných redaktorů, je však jí opěť dán výraz úsilí zákonodárcovu sněsti na bedra jedné osoby všechnu zodpovednost za opomenutí trvalé kontroly obsahu periodického tiskopisu.

O niektorých otázkach služobného práva.

Dr. Eugen Weiss (Bratislava).

Známym 4. odst. § 6 zák. 244/1922 je stanovené, že ustanovenia § 6 nedotýkajú sa tých ustanovení kolektívnych smlův, alebo pracovných poriadkov už platných, ktoré sú pre zamestnancov priaznivejšie.

Tomuto ustanoveniu prikladá sa zcela jednoducho ten význam, že ĉiní predpisy § 6 predpismi donucovacími. Tak na pr. Dr. Hexner vo svojom diele »Das Dienstvertragsrecht« na str. 78 uvádza: § 6 ist unabdingbar. Nesmieme však zabudnúť na to, že kogentnosť ustanovení § 6 je ustanovená všeobecným predpisom § 25 zák. 244/1922, bolo by preto ešte zvláštne ustanovenie 4. odst. § 6 superfluum. A poneváž musíme vychádzať zo základnej právnej zásady, že zákon zbytoĉného ustanovenia neobsahuje, musíme bližšie pristúpiť k výkladu prebieraného ustanovenia. Dr. Rouĉek vo svojom diele »O služobných smluvach na Slov. a v Podk. Rusi« v kapitole o pracovných poriadkoch a kolektívnych smlůvach v tom vidí zvláštny význam 4. odst. § 6, že kým pri ostatných §-om 25. uĉinených kogentných ustanoveniach zák. 244/1922 v páde, že ustanovenie zákona je rovnako priaznivé s ustanovením smlůvy, platí úmluva, pri ustanoveniach § 6 v prípade rovnosti príjde do úvahy zákon. Uvážime-li však, že keď obe tieto (zákonné a smluvné) ustanovenia sú naprosto stejné, nemá vôbec žiadného materiálneho významu rozhodovať otázku, ktorá z nich platí, musíme preto výklad Dra Rouĉka považovať za neuspokojúci.

Srovnajme preto bližšie klauzulu § 6 s § 25. — § 25 vyjadruje sa tým spôsobom, že zákonný predpis nemôže byť smluvným ustanovením zrušený, alebo obmedzený v neprospech zamestnanca, kým klauzula § 6 tak, že zákonným predpisom zo-

stane nedotknuté len to smluvné ustanovenie, ktoré je priaznivejšie pre zamestnanca. Tento slovný rozdiel by však nehral zvláštnu rolu. Obe vyjadrujú len to isté: úmluva nemôže byť pre zamestnanca nepriaznivejšia ako zákon. Dôležitejšie je to, že § 25 hovorí všeobecne o služobnej smlúve, kým odst. 4 § 6 len o jednom druhu služobných smlúv, totiž o smlúvach kolektívnych a pracovných poriadkoch. Tým chce povedať, že v § 25 rozumie služobnými smlúvami len služobné smluvy individuálne, takže mimo predpisy § 6 ostatné kogentné ustanovenia zák. 244/1922, tedy § 4 odst. 3, §§ 7—15, § 17, §§ 19—24 nemôžu byť sice pozmenené v neprospech zamestnanca individuálnou služobnou smlúvou (arg. § 25) môžu byť ale pozmenené aj v neprospech zamestnanca tými ustanoveniami kolektívnych smlúv a pracovných poriadkov, ktoré boli platné pri vydaní zák. 244/1922. (Arg. nedostatok podobnej klauzule, aká je pričlenená k § 6). Som si vedomý toho, že tento výklad trochu zaráža.

II. Čo sa týka teraz samého obsahu § 6 chcel by som poukázať na otázku, ktorá sa vynorí pri výklade 2. odst. tohto § Jak Dr. Rouček, tak aj Dr. Hexner učia, že nemoc, alebo úraz nesmie byť zamestnancom zavinený ani úmyselne, ani hrubou nebdalosťou (viď Dr. Rouček str. 105 a Dr. Hexner str. 81). Tento výklad neopiera sa o slová zákona, pretože v prebieranom ustanovení neni táto podmienka stanovená. A srovnáme-li zase toto ustanovenie s ostatnými predpismi zákona 244/1922 tiež nenajdeme žiadnej opory pre tento názor. K takémuto srovnaniu sa výborne hodí § 8 cit. zák., pretože upravuje tú istú otázku ohľadom domácich zamestnancov. A tu vidíme, že v prípade § 8 cit. zák. činí nárok zamestnanca na určité požitky v prípade nemoci, alebo úrazu závislým na tom, že si zamestnanec nezavinil nemoc ani úmyselne, ani hrubou nebdalosťou, takže a contrario musíme usudzovať na to, že v prípade upravenom § 6 zák. 244/1922 zákon tejto podmienky nevyžaduje.

Nášmu § 6 odpovedá v návrhu občianskeho zákona § 1089. A tu dôvodová zpráva k tomuto § tiež výslovne podotýka, že nemoc, alebo úraz môže byť zavinený alebo nezavinený.

III. Dr. Rouček vo svojom citovanom diele veľmi podrobne prebiera pomer zákonov upravujúcich služobné právo a ohľadom obchodného zákona učí, že tento pokiaľ platí v rámci nového živnostenského zákona (§ 133 zák. 259/1924) mení sa všeobecným zákonom 244/1922. (Dr. Rouček str. 272.)

Toto stanovisko pripúšťa ale kritiku a zastávam názor, že § 133 zák. 259/1924 dovoľáva sa ustanovení obchodného zákona v znení pôvodnom. Zákonom 259/1924 bola platnosť zákona 244/1922 ohľadom všetkých právnych pomerov živnostenským zákonom upravených (tedy tiež pomerov pomocných osob kúpeckých) zrušená a preto má-li upraviť tento všeobecne zrušený zákon niektorý odsek služobného práva, je k tomu treba zvláštného ustanovenia zákona 259/1924. A tu práve som toho názoru,

že takéto ustanovenie v § 133 (zák. 259/1924) nemôžeme spa-trovať, pretože tu sa ožívujú predpisy obchodného zákona v znení pôvodnom a nie novelizovanom (zák. 244/1922). Tento môj názor opiera sa ale nie len o tento formálny dôvod, ale tiež o ďalšiu úvahu.

Všeobecný zákon 244/1922 má za účel nie len sblíženie na-šej dvojitej právnej oblasti, ale tiež účinnejšiu ochranu zamestnanca. Pretože živnostenský zákon je mladší a tiež silne pri-lieha vzoru rakúskemu, vyhovuje stále dobre týmto účelom a je zbytočné komplikovať i bez toho dosť spleťtý systém služob-ného práva. Zo všetkých druhov zamestnancov práve obchodné pomocné osoby stoja (na pr. v srovnaní s robotníkmi) najlepšie a preto keď živnostenský zákon zrušuje platnosť zákona 244/1922 ohľadom všetkých zamestnancov, není ho treba podržať v účin-nosti ani ohľadom obchodných pomocníkov.

IV. Všetky dosiaľ prebierané otázky týkali sa všeobecného zákona práva služobného. Nemenej zaujímavé problémy sa nám ovšem vynorujú aj pri rozboru niektorých špeciálnych zákonov upravujúcich služobné pomery.

§ 9 zák. čl. XIII. z r. 1876 (zákon o čeledi) stanoví, že žena, ktorá žije spolu so svojim manželom, nemôže bez jeho svolenia vstúpiť do služby. Dr. Hexner k tomuto ustanoveniu pozname-náva, že bolo §§ 106—108 ústavnej listiny zrušené. Dr. Rouček citovaný § nekomentuje, — so stanoviskom Dra Hexnera sa ale srovnávať nemôžem. Celkom analogické ustanovenie obsahuje čl. 7 rak. obch. zákona, a síce, že vydatá žena môže sa stať ob-chodníčkou v smysle obchodného zákona len so svolením svojho manžela. Jestli Dr. Hexnerom citované ustanovenie ústavnej listi-ny malo by za následok, žeby i takéto v súkromnom práve prame-niace obmedzenie ženy sa bez ďalšieho zrušilo, musí byť pozba-vený účinnosti nie len § 9 zák. čl. XIII. z r. 1876, ale tiež čl. 7 obch. zák. rak. Pretože tento predpis rak. obch. zák. je veľa-dôležitý, býva prirodzene v každom diele o obch. zákone kome-tovaný a nenašiel sa dosiaľ žiadny autor, ktorý by tento § pova-žoval za zrušený, ačkoľvek nemôže byť predsa pochybným, že každému boli ustanovenia ústavnej listiny známe.

Stanovisko Dra Hexnera není správne z toho dôvodu, po-nevác ono obmedzenie nevyplýva z rozdielov pohlavných, ale pramení z onej zásady práva manželského, že muž je hlavou domácnosti. A táto zásada našou ústavnou listinou dotknutá ne-bola. Chcel by som ešte poukázať na vývody Dra Fajнора v otáz-ke stavovských rozdielov v manželskom práve uhorskom, kde po dôkladnom teoretickom rozboru tohoto problému dojde i tento náš vynikajúci právnik k náhľadu, že zcela všeobecnými poprevratovými zákonmi Republiky rázu verejnoprávneho ne-boly zrušené jednotlivé špeciálnymi súkromoprávnymi zákonmi stanovené rozdiely (ako je na pr. práve prejednávany § 9 zák. čl. XIII. z r. 1876).

V. Zákonem zo dňa 31. januára r. 1922 čís. 34 sb. z. a n. zabezpečený je nárok obchodných pomocníkov a iných zamestnancov v podobnom postavení na Slovensku a v Podkarpatskej Rusi na peňažité požitky v niektorých prípadoch vojenskej povinnosti.

Všeobecne je rozšírený názor, že tohoto nároku niet, je-li zamestnanec povolaný k prezenčnej službe vojenskej. (Viď na pr. Dr. Hexner str. 106.) Tóto stanovisko opiera sa o klauzulu § 1 cit. zák., dľa ktorej tohoto nároku niet, bude-li zamestnanec povolaný, aby konal prezenčnú službu vojenskú na jednoročnú, alebo dlhšiu dobu zákonom určenú a my musíme si všímať aj druhej čiastky tejto klauzule a zkušať, či brannými zákonmi není zavedená prezenčná služba vojenská kratšia jedného roku, lebo v prípade takejto prezenčnej služby by nárok zamestnanca dľa cit. zák. trval. A tu vidíme, že skutočne zák. čís. 370/1920, ktorým stanovená bola t. zv. výhoda v plnení brannej povinnosti, bola zavedená 6 mesačná prezenčná služba a nový branný zákon zrušujúci zákon o výhode v plnení brannej povinnosti zaviedol dokonca 3 mesačnú t. zv. náhradnú zálohu. Vidíme takto, že neplatí všeobecné pravidlo o vylúčení nároku zamestnanca dľa zák. 34/22 v prípade prezenčnej služby, lež len s určitými výjimkami.

O významu a závažnosti dekretu „Tametsi“.

(Ukážka ze studia vývoje práva manželského.)

František Kop (Praha).

A. Historický úvod.

Jako *ius divinum* nestanovilo ničeho o spôsobu, jakým má manželství býti uzavřeno, tak ani církve této otázce s počátku nevěnovala pozornosti, podržujíc tu vžitě národnostní obyčej a snažíc se vymýtit obřady pohanské a nahraditi je křesťanskými. Poněvadž toho však vyžadovala přirozená povaha manželství, bylo již odedávna povinností snoubenců, uzavřítí je veřejně, in *facie ecclesiae*,¹⁾ avšak platnost manželství na tom nebyla nikterak závislá.

Je samozřejmo, že těmto veřejně uzavřeným manželstvím, jež také podle toho zvana *matrimonia manifesta publica*, byla vždy dávana přednost před manželstvím tajným (*matrimonium occultum, clandestinum*), jehož důkaz byl ponechán toliko svě-

¹⁾ t. j. způsobem veřejným, slavnostním, a za asistence kněze; srv. E s m e i n, *Le mariage en droit canonique* (Paříž, 1891) I. str. 179; T i l l o y, *Traité théorique et pratique de droit canonique* (Paříž, 1895), str. 74, č. 2419.